

Μάθετε για εμάς

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Όλα όσα αφορούν τον Ανταγωνισμό, την Επιτροπή Ανταγωνισμού και τις αρμοδιότητές της

Ερωτήσεις & Απαντήσεις

➤ Τι είναι το δίκαιο του ανταγωνισμού;

Το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού είναι ένα σύνολο κανόνων που έχουν ως σκοπό την προάσπιση και προαγωγή του ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων παραγωγής και εμπορίας προϊόντων και παροχής υπηρεσιών, ώστε να επιτυγχάνονται χαμηλότερες τιμές και μεγαλύτερες διαθέσιμες ποσότητες προϊόντων καθώς και να διασφαλίζεται η ποιότητα, η ύπαρξη ποικιλίας προϊόντων και η προώθηση της έρευνας και καινοτομίας προς όφελος των καταναλωτών. Αυτοί οι κανόνες σκοπό έχουν την διατήρηση της ανταγωνιστικής δομής της αγοράς για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και τη διευκόλυνση νέων δυναμικών και καινοτόμων επιχειρήσεων να εισέλθουν στην αγορά.

Οι βασικοί αυτοί κανόνες αφορούν μεταξύ άλλων στην πρόληψη, αποτροπή και καταστολή παράνομων συμπράξεων (καρτέλ) μεταξύ επιχειρήσεων π.χ. για τον από κοινού καθορισμό υψηλότερων τιμών σε προϊόντα ή για την τεχνητή κατανομή δημόσιων διαγωνισμών μεταξύ ανταγωνιστών. Κανόνες υπάρχουν και για την αποτροπή μιας επιχείρησης με σημαντική ισχύ στην αγορά (δεσπόζουσα επιχείρηση) να εφαρμόζει καταχρηστικές και εκμεταλλευτικές εμπορικές, τιμολογιακές και προωθητικές πολιτικές έναντι των προμηθευτών της, των πελατών της σε επίπεδο χονδρικής ή/και λιανικής πώλησης καθώς και έναντι των τελικών καταναλωτών.

Για την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού, προβλέπεται και η γνωστοποίηση συγκεντρώσεων (συγχωνεύσεων και εξαγορών), που πληρούν συγκεκριμένα υψηλά κατώφλια κύκλου εργασιών προκειμένου η Επιτροπή να έχει τη δυνατότητα να παρέμβει για να αποτρέψει ή να ελέγξει, επιβάλλοντας συγκεκριμένες υποχρεώσεις, τη δημιουργία υπερβολικά ισχυρών επιχειρήσεων που δύνανται να εκμεταλλευτούν την ισχύ τους.

➤ **Τι είναι η Επιτροπή Ανταγωνισμού;**

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού είναι ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Κύριος σκοπός της Επιτροπής Ανταγωνισμού είναι η διατήρηση ή/και η αποκατάσταση της υγιούς ανταγωνιστικής δομής της αγοράς, η οποία επιτυγχάνεται κυρίως μέσω της καταπολέμησης των καρτέλ, του εκ των προτέρων ελέγχου των συγκεντρώσεων και της παρέμβασης εναντίον ιδιωτικών (αλλά και δημόσιων) επιχειρήσεων στην αγορά που κάνουν κατάχρηση της ισχυρής θέσης τους. Για τον σκοπό αυτό εφαρμόζει τον εθνικό νόμο για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού (ν.3959/2011) και τα άρθρα 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Αποτέλεσμα των παρεμβάσεων αυτών είναι η άμεση προστασία του καταναλωτή και η ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας.

➤ **Είναι η Επιτροπή Ανταγωνισμού αρμόδια για περιπτώσεις αισχροκέρδειας;**

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού **δεν έχει αρμοδιότητες αγορανομίας** να επεμβαίνει για κάθε είδους αισχροκέρδεια, αλλά μόνο σε δύο περιπτώσεις:

- όταν αυτή είναι προϊόν καρτέλ ή/και
- όταν επιβάλλεται από επιχείρηση η οποία καταχράστηκε τη δεσπίζουσα θέση της σε μία ή περισσότερες αγορές. Όσον αφορά την υπερβολική τιμολόγηση, η τελευταία Ενωσιακή και εθνική νομολογία είναι ιδιαίτερα περιοριστική για τις Επιτροπές Ανταγωνισμού. Επίσης, πρέπει η συγκεκριμένη επιχείρηση να έχει δεσπίζουσα θέση σε μία οριοθετημένη αγορά. Δηλαδή μερίδιο τουλάχιστον άνω του 40-45% της αγοράς.

Σε κάθε περίπτωση, για όλες τις άλλες περιπτώσεις αισχροκέρδειας δύναται να εφαρμοστούν κανόνες προστασίας του καταναλωτή από την *Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας του Καταναλωτή*.

➤ **Ποια είναι η δομή (ή διάρθρωση ή οργάνωση) της Επιτροπής Ανταγωνισμού;**

Η ΕΑ έχει διφυή χαρακτήρα, αποτελούμενη από τη **Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (ΓΔΑ)**, που είναι ο **ερευνητικός/ανακριτικός** της βραχίονας, και η **Ολομέλεια της ΕΑ**, που είναι το **αποφασίζον όργανο** της αρχής. Η ΕΑ συγκροτείται από οκτώ τακτικά μέλη, ήτοι από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της αρχής, τέσσερις Εισηγητές πλήρους απασχόλησης, δύο Μέλη μερικής απασχόλησης, καθώς και τους αναπληρωτές τους. Με την επιφύλαξη του διφυούς χαρακτήρα της ΕΑ, ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ανταγωνισμού (και η/ο αντιπρόεδρος όταν τον αναπληρώνει) είναι ο ανώτερος διοικητικός προϊστάμενος του προσωπικού των οργανικών μονάδων της ΕΑ, και, μεταξύ άλλων, συντονίζει και κατευθύνει τη λειτουργία της ΕΑ και των οργανικών μονάδων αυτής από πλευράς διοικητικής αποτελεσματικότητας, χωρίς όμως να μπορεί να επέμβει όσον αφορά την ερμηνεία και εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού από τη ΓΔΑ στο στάδιο της διερεύνησης μίας υπόθεσης πριν αυτή εισαχθεί στην Ολομέλεια. Πέραν του ρόλου τους ως μελών της ΕΑ, οι Εισηγητές συντάσσουν τις Εκθέσεις επί των υποθέσεων, που εισάγονται ενώπιον της ΕΑ για λήψη απόφασης. Υπάλληλοι της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού, που ορίζονται από τον Γενικό Διευθυντή, συνεπικουρούν τους Εισηγητές, στους οποίους ανατίθενται οι υποθέσεις. Εξάλλου, στρατηγικός σκοπός της ΓΔΑ είναι η διατήρηση ή αποκατάσταση της υγιούς ανταγωνιστικής δομής της αγοράς. Προς τον σκοπό αυτό, η ΓΔΑ, της οποίας προϊστάται Γενικός Διευθυντής, εντοπίζει και τεκμηριώνει τις πρακτικές από μέρους των επιχειρήσεων που περιορίζουν ή νοθεύουν τον ανταγωνισμό και μεριμνά για την άρση των φραγμών εισόδου στην αγορά, καθιστώντας την ελεύθερη και ανοικτή σε όλες τις επιχειρήσεις (βλ. περισσότερες πληροφορίες για την [εσωτερική οργάνωση της ΓΔΑ](#)).

➤ Ποιες είναι οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Ανταγωνισμού;

Η βασική αρμοδιότητα της ΕΑ είναι η διατήρηση της εύρυθμης λειτουργίας των αγορών, το οποίο επιτυγχάνει μέσω της πρόληψης και καταστολής των αντι-ανταγωνιστικών πρακτικών, με σκοπό την προστασία των καταναλωτών και των επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα η ΕΑ είναι αρμόδια για να ελέγχει / παρακολουθεί:

- τις συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστριών επιχειρήσεων σε αγορές προϊόντων και υπηρεσιών σε οριζόντιο επίπεδο με σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού – καρτέλ ή άλλες αθέμιτες συμφωνίες βάσει των οποίων οι εταιρείες συμφωνούν να μην ανταγωνίζονται η μία την άλλη ώστε να επιβάλουν τους δικούς τους κανόνες στην αγορά, όπως υψηλότερες τιμές πώλησης προς πελάτες, χαμηλότερες τιμές αγοράς προς προμηθευτές, κατανομή των πελατών, χαμηλότερης ποιότητας προϊόντα, χαμηλότερες επενδύσεις σε έρευνα και καινοτομία,μπούκοτάζ έναντι ανταγωνιστών που ακολουθούν ανεξάρτητη εμπορική πολιτική κοκ.
- τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων σε κάθετο επίπεδο (σχέσεις προμηθευτή/πελάτη) με σκοπό συγκεκριμένες πρακτικές όπως την επιβολή τιμών μεταπώλησης, τον περιορισμό της ελεύθερης επιλογής προμηθευτών και πελατών, υπό προϋποθέσεις σε αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων και των ηλεκτρονικών αγορών και ψηφιακών πλατφορμών παροχής υπηρεσιών που αποτελούν και την μεγαλύτερη πρόκληση στην εποχή μας.
- την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης – όταν μια επιχείρηση με μερίδιο στην αγορά τέτοιο που να μπορεί να δρα ανεξάρτητα, μη λαμβάνοντας υπόψη τις αντιδράσεις των ανταγωνιστών, προμηθευτών ή πελατών της, προβαίνει σε πρακτικές με σκοπό τον εξοβελισμό των ανταγωνιστών της ή/και την εκμετάλλευση των προμηθευτών και των πελατών της, με δυσμενές τελικό αντίκτυπο για τους καταναλωτές,
- τις συγκεντρώσεις (εξαγορές και συγχωνεύσεις) με τις οποίες οι επιχειρήσεις ενώνουν τις δυνάμεις τους μόνιμα για την επίτευξη συγκεκριμένων επιχειρηματικών στόχων,
- κλάδους της ελληνικής αγοράς και, εφόσον διαπιστώσει ότι στο συγκεκριμένο κλάδο δεν υπάρχουν συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού, μπορεί με αιτιολογημένη απόφασή της, να λάβει κάθε απολύτως αναγκαίο κανονιστικό μέτρο που αφορά στη διάρθρωση της αγοράς και αποσκοπεί στην προαγωγή του υγιούς ανταγωνισμού,
- τις νομοθετικές διατάξεις, τα σχέδια νόμων και τις λοιπές κανονιστικές ρυθμίσεις που μπορούν να εισαγάγουν εμπόδια στη λειτουργία του ελεύθερου ανταγωνισμού και ως εκ τούτου δύναται να γνωμοδοτεί για την άρση ή τροποποίησή τους,
- την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τον ελεύθερο ανταγωνισμό, δηλαδή τα άρθρα 101 και 102 της Συνθ. ΛΕΕ,
- τη στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις άλλες Αρχές Ανταγωνισμού των άλλων Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας του ανταγωνισμού.

Βλ. περισσότερα αναφορικά με τις αρμοδιότητες στο [άρθρο 14 του ν.3959/2011](#).

➤ Ποιες πρακτικές **ΔΕΝ** είναι στις αρμοδιότητες της Επιτροπής Ανταγωνισμού;

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού **ΔΕΝ** έχει αρμοδιότητα για:

- εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού στην αγορά των τηλεπικοινωνιών και ταχυδρομείων, όπου αρμόδια Αρχή είναι η [Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων \(ΕΕΤΤ\)](#).

- πρακτικές που αφορούν **αθέμιτο ανταγωνισμό** (π.χ. θέματα δυσφήμισης ανταγωνιστών, απομίμησης ονομάτων και εμπορικών σημάτων, παραπλανητικές διαφημίσεις κλπ.), οι οποίες εμπίπτουν στο ν.146/1914 και για τις οποίες είναι αρμόδια τα πολιτικά δικαστήρια.
- πρακτικές οι οποίες αφορούν την **καταχρηστική εκμετάλλευση σχέσης οικονομικής εξάρτησης** που βρίσκεται ένας πελάτης ή προμηθευτής (π.χ. επιβολή αυθαίρετων όρων συναλλαγής, εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης, αιφνίδια και αδικαιολόγητη διακοπή μακροχρόνιων εμπορικών σχέσεων). Οι πρακτικές αυτές εμπίπτουν στο ν.146/1914 για την εφαρμογή του οποίου αρμόδια είναι τα πολιτικά δικαστήρια.
- **κρατικές ενισχύσεις** για τις οποίες αρμόδια είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού και η Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων του Υπουργείου Οικονομικών.
- **ιδιωτικής φύσης διαφορές και αντιδικίες** που εντάσσονται στον Αστικό Κώδικα και εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των πολιτικών δικαστηρίων.
- **καταναλωτικές διαφορές** για τις οποίες αρμοδιότητα έχει ο Συνήγορος του Καταναλωτή.
- ζητήματα που αφορούν τις **προδιαγραφές ποιότητας τροφίμων, προτύπων υγιεινής τροφίμων, ελέγχων σε επιχειρήσεις παραγωγής τροφίμων** κλπ. για τα οποία αρμοδιότητα έχει ο Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ).
- καταγγελίες για **αδήλωτη εργασία** για τις οποίες αρμοδιότητα έχει το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.).
- καταγγελίες για **φορολογικές ή άλλες οικονομικές παραβάσεις**, για τα οποία αρμοδιότητες έχει η Γενική Γραμματεία Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας (βλ. ΣΔΟΕ).
- ζητήματα που αφορούν την **ανάθεση δημοσίων συμβάσεων** (π.χ. καταγγελίες για «φωτογραφικές αναθέσεις»), τα οποία είναι στην αρμοδιότητα της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΑΑΔΗΣΥ), και **προσφυγές για τη διεξαγωγή ή ανάθεση των συμβάσεων** για τα οποία αρμοδιότητα έχει η Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ).

➤ Τι είναι οι παράνομες συμπράξεις;

Ο ελληνικός νόμος για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού (ν.3959/2011) απαγορεύει τη συνεργασία (σύμπραξη) μεταξύ επιχειρήσεων με σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στην αγορά σε σημαντικό βαθμό.

Η απαγόρευση του άρθρου 1 του ν.3959/2011 περί ανταγωνισμού, καλύπτει τη συνεργασία δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων. Η συνεργασία μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω συμφωνίας (γραπτή η προφορική / άτυπη), απόφασης ένωσης επιχειρήσεων ή «εναρμονισμένης πρακτικής». Για παράδειγμα, η απόφαση ένωσης επιχειρήσεων αφορά κανονισμούς μιας εμπορικής ένωσης που παρέχουν στις ενώσεις την εξουσία να καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις πρέπει να συμπεριφέρονται στην αγορά. Η «εναρμονισμένη πρακτική» αναφέρεται σε καταστάσεις όπου επιχειρήσεις, εφαρμόζουν συγκεκριμένη πρακτική χωρίς να έχουν άμεση συμφωνία. Η εναρμονισμένη πρακτική προϋποθέτει ότι έχει πραγματοποιηθεί κάποια μορφή επαφής μεταξύ των επιχειρήσεων.

Παραδείγματα παράνομων συμπράξεων (υποθετικά σενάρια)

1. Η εταιρεία Α δραστηριοποιείται στην αγορά παραγωγής και διάθεσης χαρτιού υγείας, μία ιδιαίτερα επικερδής αγορά κατά τη περίοδο της πανδημίας. Στην ίδια αγορά δραστηριοποιείται και η εταιρεία Β. Αν και η εταιρεία Α εδρεύει στην Αθήνα ενώ η εταιρεία Β στη Θεσσαλονίκη, τα προϊόντα τους ωστόσο είναι διαθέσιμα στα σούπερ-μάρκετ όλης της χώρας. Ο κοινός τους προμηθευτής σε χαρτοπολτό αποφασίζει να τους καλέσει σε συνάντηση ώστε να διαπιστωθούν οι ανάγκες για προμήθεια πρώτης ύλης για το νέο έτος. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης ο Α προτείνει στον Β να ακολουθήσουν μία κοινή εμπορική πολιτική ενόψει της υψηλής ζήτησης. Ο Β αντιπροτείνει να μειωθεί η παρουσία του Α στη βόρεια Ελλάδα και αντίστοιχα η δική του στη

νότια Ελλάδα. Ο κοινός προμηθευτής τους προτείνει να σταματήσουν τη διάθεση των προϊόντων για ένα μήνα ώστε να δημιουργηθεί τεχνητή έλλειψη για να αυξηθεί η ζήτηση τους, συνεπώς να αυξήσουν και τα περιθώρια κέρδους μετά από λίγο. Μάλιστα, εφόσον υπάρχει αποκλειστική αγορά του χαρτοπολτού του και όχι άλλων εισαγόμενων, θα συνομιλούσε για το θέμα αυτό με την ένωση σούπερ-μάρκετ οι οποίοι, όπως ανέφερε στον Α και Β, μπορούν να «επιληφθούν του θέματος και να κόψουν τις προσφορές, ώστε να κερδίσουν όλοι».

2. Η εταιρεία Α είναι χονδρεμπορική – εισαγωγική εταιρεία ηλεκτρονικών τσιγάρων. Τα προϊόντα της τα διανέμει στην ελληνική αγορά μέσω ενός δικτύου μεταπωλητών. Κάποιοι από αυτούς έχουν φυσικά καταστήματα ενώ κάποιοι λειτουργούν μόνο μέσω του διαδικτύου. Για λόγους προστασίας της φήμης των προϊόντων που εισάγει, η Α έχει θέσει προς τους μεταπωλητές μία κατώτατη τιμή πώλησης για τα ηλεκτρονικά τσιγάρα της. Μάλιστα, γνωρίζοντας ότι κάποιοι μεταπωλητές ίσως προσπαθήσουν να εκμεταλλευτούν τις αγορές που γίνονται μέσω διαδικτύου τα Σαββατοκύριακα, όταν και οι υπάλληλοι της Α δεν ελέγχουν τις πωλήσεις, ζητά από τους μεταπωλητές τις αποδείξεις των πωλήσεων επί ποινή διακοπής της εμπορικής τους σχέσης. Ωστόσο, από την μεριά του, ο ξένος παραγωγός και προμηθευτής της Α, ενημέρωσε την Α ότι η επιβολή κατώτατων τιμών είναι παράνομη, και το μόνο που μπορεί να κάνει η Α είναι να επιβάλει στους μεταπωλητές να μην διαφημίζουν τα ηλεκτρονικά τσιγάρα κάτω από ένα όριο τιμής.

➤ Δίκαιο ανταγωνισμού και Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

Οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων πρέπει να επηρεάζουν τον ανταγωνισμό σε σημαντικό βαθμό προκειμένου να απαγορευτούν. Αυτό συμβαίνει όταν το μερίδιο αγοράς και το μέγεθος των συνεργαζόμενων εταιρών είναι σχετικά σημαντικά. Η συνεργασία μεταξύ μικρών ή μεσαίων επιχειρήσεων, όπου τα προϊόντα που επηρεάζονται από τη συμφωνία αποτελούν πολύ μικρό ποσοστό της σχετικής αγοράς («συμφωνίες ήσσονος σημασίας»), συνήθως δεν εμπίπτει στην απαγόρευση (π.χ. εάν οι επιχειρήσεις έχουν κοινό μερίδιο αγοράς που δεν υπερβαίνει το 10% της σχετικής αγοράς στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων που λειτουργούν στο ίδιο επίπεδο παραγωγής ή διάθεσης («οριζόντιες συμφωνίες») ή στο 15% για συμφωνίες μεταξύ προμηθευτών και διανομέων («κάθετες συμφωνίες») – βλ. περισσότερα στην *Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής*. Ωστόσο, ορισμένα είδη συμφωνιών τα οποία θεωρούνται ως ιδιαίτερης βαρύτητας περιορισμοί του ανταγωνισμού (**hardcore**), όπως καρτέλ, **δεν εμπίπτουν σε τέτοιους περιορισμούς αναφορικά με το μερίδιο αγοράς και θεωρούνται πάντοτε παράνομα** (π.χ. οριζόντιες συμφωνίες τιμών ή κάθετες συμφωνίες για την εδαφική προστασία).

➤ Ποιες είναι οι απαγορευμένες συμπράξεις;

Στο άρθρο 1 του ν.3959/2011 υπάρχει μία λίστα πρακτικών μεταξύ δύο ή πλέον των δύο επιχειρήσεων (συμπράξεις, εναρμονισμένες πρακτικές) που θεωρείται ότι έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού (ενώ άλλες πρακτικές ενδέχεται να έχουν εν τέλει τέτοιο αποτέλεσμα). Κλασικά παραδείγματα αφορούν τον:

- Καθορισμό τιμών στα προϊόντα/υπηρεσίες.
- Περιορισμό παραγωγής, π.χ. συμφωνίες για την μείωση της παραγωγής ή της διάθεσης των προϊόντων.
- Καταμερισμό της αγοράς, π.χ. συμφωνίες για τη γεωγραφική κατανομή των αγορών διάθεσης των προϊόντων ή την κατανομή πελατών.
- Διακριτική μεταχείριση και εφαρμογή άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές, την άρνηση πώλησης/αγοράς κλπ., π.χ. όταν ένας παραγωγός έρχεται σε συμφωνία με το δίκτυο διανομής του για την απαγόρευση προμήθειας ενός συγκεκριμένου πελάτη.

- Η εξάρτηση της σύναψης σύμβασης από την αποδοχή πρόσθετων παροχών, π.χ. η εξάρτηση της πώλησης ενός προϊόντος από την αγορά ενός άλλου ανεπιθύμητου προϊόντος ή υπηρεσίας.

Για την αποτελεσματική ανίχνευση απαγορευμένων οριζόντιων συμπράξεων και ιδίως καρτέλ, η ΕΑ διαθέτει πρόγραμμα επιείκειας (ΠΕ). Το ΠΕ επιτρέπει σε μια εταιρεία ανά πάσα στιγμή να καταγγείλει τη δική της ιδιότητα μέλους, παλαιότερη ή τρέχουσα, σε καρτέλ και να επωφεληθεί σε αντάλλαγμα για ολική ή μερική ασυλία από πρόστιμα.

Παραδείγματα παράνομων συμπράξεων (υποθετικά σενάρια)

1. Η εταιρεία Α και η εταιρεία Β παρασκευάζουν και διαθέτουν στην ελληνική αγορά σκακιέρες και πιόνια για το σκάκι. Λόγω μεγάλης τηλεθέασης σειράς με θέμα το σκάκι κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η ζήτηση για όλο του είδους σκακιέρες αυξήθηκε σε πρωτόγνωρα επίπεδα. Ο διευθυντής της Α απέστειλε email στη διευθύντρια της Β για να συναντηθούν στην σκακιστική λέσχη «Η Τελευταία Παρτίδα» ώστε να συζητήσουν θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης, ο Α έθεσε στην Β το ζήτημα της διαφορετικής τιμής στις ξύλινες με τις μαγνητικές σκακιέρες που διαθέτει. Η Β συμφώνησε να αυξήσει τις τιμές στις ξύλινες σκακιέρες και να μειώσει τις τιμές στις μαγνητικές. Επίσης, θα πρέπει να περιορίσουν τις πολύ φτηνές χάρτινες σκακιέρες ώστε να επικεντρωθούν σε υψηλής ποιότητας προϊόντα. Αναφορικά με τα πιόνια, ο Α πρότεινε να αρχίσουν να τα πουλάνε ξεχωριστά από τις σκακιέρες και μάλιστα να καλύψει αυτός την παραγωγή σε λευκά πιόνια και η Β στα μαύρα. Καθώς οι δύο διευθυντές είναι υποπτευμένοι για τα θέματα ανταγωνισμού αφού γνωρίζουν ότι τα μέλη της διοίκησης της Επιτροπής Ανταγωνισμού επισκέπτονται συχνά τη σκακιστική λέσχη, αποφάσισαν την ανταλλαγή πληροφοριών για την εξέλιξη της άτυπης συνεργασίας τους μέσω ανταλλαγής κωδικοποιημένων μηνυμάτων κινήσεων παρτίδας σκάκι μέσω email.
2. Η CEO εταιρείας παραγωγής φυτικών καλλυντικών Α συνευρέθηκε σε webinar για την ασφάλεια καλλυντικών προϊόντων με τον CEO της ανταγωνίστριας Β. Κατά τη διάρκεια του διαλλείματος ανάμεσα στις παρουσιάσεις, η Α και ο Β ανταλλάξαν τα ακόλουθα μηνύματα στο chat-box:
 - Α: Έλα τι κάνεις! ήθελα να σου πω για τον «Γ», ο οποίος με έβγαλε από τα top&eye level ράφια σε όλα τα φαρμακεία! Μπορείς να το φανταστείς;;; πρέπει να του δώσουμε μάθημα...
 - Β: Ναι ναι το έμαθα... την είδε κάπως τελευταία... στο είχα πει, θα μούνε οι ξένοι με τις βαθιές τσέπες και θα μας πουλάνε για καθαριστικό... τι προτείνεις;
 - Α: -10% έκπτωση... ίσως του κόψω και τις κρέμες για κάνα μήνα...
 - Β: OK, μέσα και εγώ!
 - Α: Και που'σαι, εκείνα τα αρώματα που ήθελε πάντα – θα τα παίρνει μαζί με σαμπουάν.
 - Β: Έτσι! «πακέτα» αυτός... πακέτα και εμείς!

➤ Είναι όλες οι συμπράξεις παράνομες;

Μία συμφωνία μπορεί να επιτραπεί εφόσον:

- έχει περισσότερες θετικές παρά αρνητικές συνέπειες,
- συμμετέχουν σ' αυτήν επιχειρήσεις με μικρό μόνο συνολικό μερίδιο αγοράς,
- είναι αναγκαία για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα για τη βελτίωση προϊόντων ή υπηρεσιών, την ανάπτυξη νέων προϊόντων ή την εξεύρεση νέων και καλύτερων τρόπων διάθεσης των προϊόντων στους καταναλωτές,
- σε περίπτωση που περιορίζεται ο ανταγωνισμός, να υπάρχει σημαντικό όφελος για τους καταναλωτές.

Βλ. περισσότερα στο άρθρο 1 παρα.3 του ν.3959/2011 (και το αντίστοιχο άρθρο 101 παρα.3 ΣΛΕΕ).

➤ Τι ισχύει για κάθετες συμφωνίες διανομής προϊόντων;

Οι κάθετες συμφωνίες αφορούν συμφωνίες ή συνεργασία μεταξύ διαφορετικών επιπέδων στην αλυσίδα παραγωγής ή διανομής.

(υποθετικό παράδειγμα)

π.χ. ο εισαγωγέας ηλεκτρικών αυτοκινήτων «iX» συνάπτει συμβάσεις διανομής καθώς και τεχνικής υποστήριξης με διανομείς/αντιπροσώπους (dealers) σε κάθε μία περιφέρεια της χώρας.

Αν και υφίστανται περιπτώσεις όπου οι κάθετοι περιορισμοί ενδέχεται να περιορίζουν τον ανταγωνισμό, ειδικότερα όταν κάποιο από τα μέρη της συμφωνίας έχει ισχυρή θέση στην αγορά, εντούτοις, οι κάθετες συμφωνίες κρίνονται ως λιγότερο επιβλαβείς (σε σχέση με τις οριζόντιες συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών) για τη λειτουργία των συστημάτων διανομής και συνεπώς για τη διαδικασία του ανταγωνισμού και τους καταναλωτές.

Οι κάθετες συμφωνίες ενδέχεται να περιέχουν διατάξεις που εμποδίζουν, περιορίζουν ή στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό, γνωστές ως «κάθετοι περιορισμοί». Για τον σκοπό της αξιολόγησής τους, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκδώσει τον *Κανονισμό 330/2010*. Ουσιαστικά, ο Κανονισμός προσφέρει απαλλαγή από τις απαγορεύσεις του άρθρου 101 ΣΛΕΕ (και του αντίστοιχου άρθρου 1 ν.3959/2011) σε κατηγορίες κάθετων συμφωνιών που πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια (δηλ. πληρούν τα κριτήρια του άρθρου 101 παρα.3 και του άρθρου 1 παρα.3 ν.3959/2011).

Συνεπώς, επιτρέπονται κάθετοι περιορισμοί που καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία με την απαραίτητη προϋπόθεση ότι κανένα από τα μέρη δεν έχει μερίδιο αγοράς που υπερβαίνει το 30% στις αγορές που καλύπτονται από τη σύμβαση και ότι η σύμβαση **δεν περιέχει κανέναν περιορισμό ιδιαίτερης σοβαρότητας** (hardcore), π.χ.:

- όταν ένας προμηθευτής και ένας διανομέας συμφωνούν σε υποχρεωτικές ελάχιστες τιμές ή
- όταν υφίσταται απόλυτη εδαφική προστασία (δηλαδή απαγόρευση ενεργητικών και παθητικών πωλήσεων εκτός συγκεκριμένης εκχωρημένης περιοχής ή και στο διαδίκτυο).

Παράδειγμα παράνομου περιορισμού (υποθετικό παράδειγμα)

π.χ. Ο προμηθευτής ειδών μαγειρικής χρήσης Α (κατσαρόλες, τηγάνια κλπ.) επιβάλλει στους 13 διανομείς του στην ελληνική αγορά (ένας για κάθε μία περιφέρεια) την τιμή μεταπώλησης των προϊόντων που θα διαθέτουν στην αγορά. Επιπλέον, απαγορεύει στους διανομείς να διαφημίζουν τα προϊόντα εκτός της περιφέρειάς τους αλλά ακόμα και να πωλούν σε πελάτες που προέρχονται από άλλη περιφέρεια από αυτή στην οποία εδρεύουν ακόμα και εάν αυτοί οι πελάτες έρθουν από μόνοι τους στο κατάστημά του ή επισκεφτούν και παραγγείλουν από την ιστοσελίδα του.

Οι περιορισμοί αυτού του είδους δεν καλύπτονται από την εν λόγω απαλλαγή που προσφέρει ο Κανονισμός, ακόμη και αν το μερίδιο αγοράς των συμβαλλομένων μερών είναι κάτω του 30%. Είναι εξαιρετικά αμφίβολο τέτοιοι περιορισμοί να μπορούν να δικαιολογηθούν μέσω του άρθρου 1 παρα.3 του ν.3959/2011.

Τέλος, άλλοι περιορισμοί που δεν καλύπτονται από τον Κανονισμό αφορούν τις ρήτρες μη ανταγωνισμού που έχουν διάρκεια μεγαλύτερη των 5 ετών κατά τη διάρκεια μιας σύμβασης και ρήτρες μη ανταγωνισμού που παραμένουν σε ισχύ για περισσότερο από ένα χρόνο μετά τη λήξη μιας σύμβασης.

Παράδειγμα παράνομου περιορισμού (υποθετικό παράδειγμα)

π.χ. Στη σύμβαση δικαιόχρησης (franchise) για την νέα «Gourmet-ψησταριά» η οποία διαρκεί 6 έτη, ο δικαιούχος (franchisor) ο οποίος και αποτελεί και χονδρέμπορο πρώτων υλών για την εστίαση, επιβάλλει στον δικαιούχο (franchisee) να αγοράζει όλες τις ανάγκες του σε πρώτες ύλες (κρεατικά, συνοδευτικά κλπ.) από αυτόν.

Επίσης του επιβάλλει να μην ανοίξει άλλο παρόμοιο κατάστημα (π.χ. σουβλατζίδικο) για 4 χρόνια μετά τη λήξη της σύμβασης.

➤ Τι είναι η κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης;

Η κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης (ή διαφορετικά η καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης) αφορά πρακτικές τις οποίες εφαρμόζει μία επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση στη σχετική αγορά. Μια εταιρεία θεωρείται ότι κατέχει δεσπόζουσα θέση εάν κατέχει τέτοια δύναμη στην αγορά που μπορεί να ενεργήσει χωρίς να περιορίζεται από τους ανταγωνιστές, τους πελάτες και τους προμηθευτές της. Συνήθως, το υψηλό μερίδιο αγοράς μιας εταιρείας αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τον προσδιορισμό δεσπόζουσας θέσης, π.χ. μερίδιο αγοράς άνω του 40%, ενώ σημαντικοί παράγοντες που συνυπολογίζονται για την εκτίμηση ή μη δεσπόζουσας θέσης είναι τα αντίστοιχα μερίδια των ανταγωνιστών, φραγμοί εισόδου στην αγορά, οικονομική ισχύς της εταιρείας κλπ.

Ο ορισμός της σχετικής αγοράς βασίζεται στην εναλλαξιμότητα των προϊόντων όπως την αντιλαμβάνονται οι καταναλωτές βάσει της τιμής, των χαρακτηριστικών και της προβλεπόμενης χρήσης του προϊόντος, π.χ. τα αναψυκτικά γεύσης Cola είναι -πιθανώς- εναλλάξιμα μεταξύ τους, ωστόσο πιθανώς να μην είναι σε σχέση με άλλα αναψυκτικά (π.χ. λεμονάδα). Η άσκηση που γίνεται για τον ορισμό της «σχετικής αγοράς προϊόντος» αφορά την υποθετική αύξηση της τιμής κατά 5-10%. Εφόσον οι καταναλωτές στραφούν προς άλλο προϊόν λόγω της αύξησης της τιμής, τότε τα δύο αυτά προϊόντα ανήκουν στην ίδια αγορά κ.λπ. Η ίδια άσκηση αφορά και τη γεωγραφική αγορά (δηλαδή εάν υπάρξει αύξηση σε μία αγορά και στραφούν οι καταναλωτές σε μία άλλη περιοχή).

Το να βρίσκεται μια επιχείρηση σε θέση ισχύος δεν βλάπτει από μόνο του τον ανταγωνισμό, καθώς το υψηλό ποσοστό μπορεί να απορρέει από την εκτίμηση των προϊόντων της επιχείρησης από τους καταναλωτές κλπ. Ωστόσο εάν μία επιχείρηση εκμεταλλεύεται το γεγονός αυτό για να εξαλείψει τον ανταγωνισμό, τότε μιλάμε για κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της. Ο νόμος απαγορεύει την κατάχρηση της θέσης αυτής στην αγορά, αναφέροντας (στο άρθρο 2 ν.3959/2011) μία – μη περιοριστική – λίστα πρακτικών, όπως:

- την άμεση ή έμμεση επιβολή μη εύλογων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής,
- τον περιορισμό της παραγωγής, της διάθεσης ή της τεχνολογικής ανάπτυξης με ζημία των καταναλωτών,
- την εφαρμογή στο εμπόριο άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές, ιδίως στην αδικαιολόγητη άρνηση πώλησης, αγοράς ή άλλης συναλλαγής, με αποτέλεσμα να περιέρχονται ορισμένες επιχειρήσεις σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό,
- την εξάρτηση της σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσόμενων, πρόσθετων παροχών, οι οποίες από τη φύση τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν συνδέονται με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

Παράδειγμα καταχρηστικής πρακτικής (υποθετικό παράδειγμα)

Η εταιρεία Α είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός και προμηθευτής σε ούζο και τσίπουρο σε όλη την Ελλάδα. Υπολογίζεται ότι κατέχει περίπου το 80% της αγοράς. Οι λίγοι μικρότεροι προμηθευτές πασχίζουν να μπουνε στα μαγαζιά εστίασης, ωστόσο η Α συνεχώς καλύπτει τη ζήτηση που υπάρχει. Επιπλέον της ποιότητας των ποτών της, η Α δίνει σημαντικές παροχές στα μαγαζιά (όπως καρέκλες και σκαμπό, τραπέζια και πάγκους, ομπρέλες, ποτήρια κλπ.) προς αποφυγή προμήθειάς τους από τους μικρότερους προμηθευτές. Τελευταία, έχει αρχίσει μία εμπορική πολιτική για 1 μπουκάλι ούζο +1 μπουκάλι τσίπουρο δωρεάν, εφόσον εξασφαλίζει την αποκλειστική προμήθεια των καφέ-μπαρ. «Εριξε» επίσης την τιμή του επαγγελματικού χύμα βαρελιού τσίπουρου 20lt κάτω του κόστους για 6 μήνες. Τα τελευταία νέα της αγοράς είναι ότι η Α θα αρχίσει να προμηθεύει καινούργια ψυγεία στα μαγαζιά όπου θα μπαίνουν μόνο τα πασίγνωστα προϊόντα της «ΦΡΟΥΖΟΠΟΤΟ» και «ΤΣΙΠΟΥΡΟ».

Οι ανωτέρω πρακτικές, εφόσον γίνονται από εταιρεία σε δεσπόζουσα θέση, δημιουργούν συνθήκες αποκλεισμού των – μικρότερων – ανταγωνιστών. Ειδικότερα, οι παροχές με αντάλλαγμα την αποκλειστικότητα, η κάτω του κόστους τιμολόγηση, η πρακτική του 1+1 δώρο υπό κάποιες προϋποθέσεις, καθώς και η άρνηση εισόδου ανταγωνιστών σε ψυγεία όταν αυτά οδηγούν σε de facto αποκλειστικότητα στο συγκεκριμένο σημείο πώλησης (π.χ. όταν το σημείο πώλησης έχει χώρο για ένα μόνο ψυγείο), χωρίς αντικειμενική δικαιολόγηση ενδέχεται να αντίκεινται στο δίκαιο ανταγωνισμού (άρ. 2 του ν 3959/11 ή/και άρ. 102 ΣΛΕΕ). Οι πρακτικές αυτές μπορεί να περιορίσουν τον ανταγωνισμό και τη διάθεση ανταγωνιστικών προϊόντων, ενδέχεται να αποτελούν μη εύλογους όρους συναλλαγής και εξαρτούν την σύναψη εμπορικών σχέσεων από την αποδοχή πρόσθετων παροχών κάτι το οποίο υπό κάποιες προϋποθέσεις μπορεί να κριθεί αντι-ανταγωνιστικό.

Ωστόσο, σημειώνεται ότι μία πρακτική δεσπόζουσας επιχείρησης ενδέχεται να μπορεί να δικαιολογηθεί αντικειμενικώς, π.χ. άρνηση πώλησης σε πελάτη που αρνείται να πληρώσει κλπ.

➤ Έχω πληροφορίες για παράνομη πρακτική, τι να κάνω;

Μπορείτε να επικοινωνήσετε με την Επιτροπή Ανταγωνισμού και να καταθέσετε την καταγγελία σας χρησιμοποιώντας τις *Ψηφιακές Υπηρεσίες*. Για γενικότερες πληροφορίες μπορείτε επίσης να αποστείλετε μήνυμα μέσω της *ιστοσελίδας της Ε.Α.* ή για εμπιστευτική επικοινωνία, να επικοινωνήσετε τηλεφωνικώς με τη Γενική Διεύθυνση της Επιτροπής Ανταγωνισμού (βλ. σχετικά τον *τηλεφωνικό κατάλογο*).

Εφόσον η επιχείρησή σας εμπλέκεται σε παράνομη πρακτική μπορείτε να χρησιμοποιήσετε την Αίτηση Επιείκειας ή την Διαδικασία Διευθέτησης, διαδικασίες που παρέχουν σημαντικά οφέλη στις επιχειρήσεις(π.χ. ολική ή μερική απαλλαγή από πρόστιμο).

Περισσότερες πληροφορίες για το Πρόγραμμα Επιείκειας μπορείτε να βρείτε στον *σύνδεσμο εδώ*. Περισσότερες πληροφορίες για τη Διαδικασία Διευθέτησης μπορείτε να βρείτε στον *σύνδεσμο εδώ*.

➤ Πόσο καιρό θα χρειαστεί για τη διερεύνηση;

Δεν υφίσταται από τον νόμο προθεσμία για τον τερματισμό έρευνας για παραβίαση της νομοθεσίας για τον ελεύθερο ανταγωνισμό, (βλ. αντίστοιχα στην *Ευρωπαϊκή Επιτροπή και επίσης εδώ*) καθώς η διάρκεια μιας έρευνας για τέτοιου είδους παραβιάσεις εξαρτάται από διάφορους παράγοντες όπως η πολυπλοκότητα της υπόθεσης, ο βαθμός στον οποίο οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις συνεργάζονται με την Επιτροπή καθώς και η άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας. Σύμφωνα εξάλλου με στατιστικές αναλύσεις ανεξάρτητων ερευνητών για τις διεκπεραιωθείσες υποθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού η μέση χρονική διάρκεια υποθέσεων καρτέλ που χειρίστηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα έτη 2001-2015, από την εκκίνηση της έρευνας έως την έκδοση απόφασης ήταν περίπου 50 μήνες. Σημειώνεται ότι η μικρότερη χρονική περίοδος ήταν 20 μήνες και η μεγαλύτερη ξεπέρασε τους 100 (Πηγή: Michael Hellwig & Kai Hüschelrath *“Cartel Cases and the Cartel Enforcement Process in the European Union 2001 – 2015: A Quantitative Assessment” Discussion Paper No. 16-063 (September 2016) Centre for Economic Research*, πίνακας 17. Η έρευνα αφορούσε 90 υποθέσεις καρτελικής σύμπραξης.). Η μείωση του χρόνου διερεύνησης επιτυγχάνεται είτε με τη χρήση του Προγράμματος Επιείκειας ή της Αίτησης Διευθέτησης Διαφορών. Σε κάθε περίπτωση, η παροχή ποιοτικών στοιχείων σχετικά με την καταγγελλόμενη πρακτική μειώνει τον φόρτο εργασίας και παράλληλα απλοποιεί και επιταχύνει τη διερεύνηση των πρακτικών και το χρόνο της διοικητικής διαδικασίας από την Επιτροπή Ανταγωνισμού.

➤ **Μπορώ να επικοινωνήσω με την Επιτροπή Ανταγωνισμού για περισσότερες πληροφορίες;**

Μπορείτε να επικοινωνήσετε με την Επιτροπή Ανταγωνισμού μέσω του συνδέσμου Γενικών Ερωτημάτων. Εναλλακτικά, μπορείτε να επικοινωνήσετε με κάποια από τις **Διευθύνσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού** που καλύπτουν το συγκεκριμένο κλάδο/αγορά στην οποία δραστηριοποιείστε ή για την οποία έχετε σχετικές πληροφορίες, (βλ. το *οργανόγραμμα της Ε.Α.*).